

Udviklingshæmning (oligofreni) og psykisk sygdom

Denne information er til dig, der har udviklingshæmning (oligofreni) og samtidig får en psykisk sygdom.

[Vil du hellere læse denne information på din telefon, kan du gå ind på www.psykiatri-regionh.dk/oligofreni](http://www.psykiatri-regionh.dk/oligofreni) eller skanne QR-koden med din telefon.

Hvad er oligofreni, og hvorfor hænger udviklingshæmning ofte sammen psykisk sygdom? Find her viden om, hvilken former for udviklingshæmning, der behandles i psykiatrien og hvilke behandlingstilbud, der findes.

Udviklingshæmning (oligofreni)

Som udviklingshæmnet har du en forsinket eller mangelfuld udvikling af dine evner og funktionsniveau. Mennesker med udviklingshæmning udvikler sig derfor ikke så meget eller så hurtigt som andre.

Udviklingshæmning viser sig allerede i barndommen, hvor de kognitive, sproglige, motoriske og sociale evner og færdigheder ikke udvikles på lige fod med de andre jævnaldrende.

Udviklingshæmning (oligofreni) og psykisk sygdom

Som udviklingshæmmet (på fagsprog kaldet oligofreni) kan du også have en psykisk sygdom. Som udviklingshæmmet kan du ofte have sproglige begrænsninger, der kan gøre det vanskeligt ud fra symptomerne alene at finde frem til en præcis diagnose.

Som udviklingshæmmet med psykisk sygdom har du også en særlig psykisk sårbarhed. Fx kan forandringer i hverdagen være en stor udfordring.

Det er derfor vigtigt for behandlingen at få et grundigt indblik i den udviklingshæmmedes sociale situation og alle de omstændigheder, som kan have indflydelse på tilstanden.

Hvad betyder oligofreni?

Ordet oligo/olig stammer fra græsk og betyder "et lille antal" eller "en ringe grad" og fren/freni stammer ligeledes fra græsk og betyder "mellemgulv" - opfattet som fundamentet for sjæl og forstand.

Oligofreni kan derfor direkte oversættes som en person med en ringe grad af forstand. Udover oligofreni er mental retardering også en lægefaglig betegnelse for personer med udviklingshæmning.

Hvordan bliver du henvist til undersøgelse og behandling i psykiatrien?

For at blive undersøgt og behandlet i psykiatrien for oligofreni og psykisk sygdom skal egen læge, en privatpraktiserende psykiater eller et behandlingssted i psykiatrien sende en henvisning til Center for Visitation og Diagnostik – som også kaldes CVD.

CVD tager stilling til det, lægen eller psykiateren har skrevet i henvisningen med henblik på et eventuelt behandlingstilbud.

To behandlingstilbud

Behandling af oligofreni patienter med psykiske sygdomme foregår som oftest først i den generelle psykiatri på det nærmeste psykiatriske center. (Dette kaldes også for en hovedfunktion.)

Hvis dette tilbud ikke viser sig tilstrækkeligt, hvis tilstanden er særlig akut eller kompliceret findes et specialiseret behandlingstilbud i Enhed for oligofreni på Psykiatrisk Center Glostrup. (Dette kaldes også for en regionsfunktion.)

Behandlingen tager begge steder udgangspunkt i at behandle de symptomer, som ligger til grund for tilstanden.

Vær opmærksom på, at neuropsykologisk udredning, intelligenstagning og undersøgelse og /eller behandling af demenssygdomme ikke tilbydes i psykiatrien. Demenstilstande udredes og behandles på regionens Hukommelsesklinikker.

Hvad er Enhed for oligofreni?

Enheden for oligofreni, der ligger i Kirsebærhuset på Psykiatrisk Center Glostrup, kombinerer forskning og behandlingsopgaver af patienter med oligofreni og psykisk sygdom for hele Region Hovedstaden.

Bliver du henvist til Enheden for oligofreni, vil du derfor muligvis blive inviteret til at deltage i et forskningsprojekt. Det er naturligvis frivilligt, om du vil deltage.

Enheden består af et tværfagligt team med en professor, psykiatere, sygeplejersker, sekretærer og en psykolog.

Hvem behandles i Enhed for oligofreni?

I Enhed for oligofreni behandles voksne patienter med middelsvær til sværeste grad af udviklingshæmning, der samtidig har en psykisk sygdom. Fx med symptomer som:

- psykotiske tilstande
- udfordrende adfærd f.eks. i form af selvskade eller udadreagerende/ aggressiv adfærd over for andre
- autisme, hvor trivslen er udfordret.
- store udsving i humøret.

Behandlingsforløb

Opstartsfasen

Efter henvisning til Enheden for oligofreni vil du blive indkaldt inden for 30 dage. Den indledende samtale foregår som udgangspunkt i Kirsebærhuset på Psykiatrisk Center Glostrup, hvor en speciallæge i psykiatri og en sygeplejerske vil deltage.

Formålet med samtalen er at afdække den aktuelle problemstilling, der er ført til henvisningen.

Derfor er det vigtigt, at du er ledsaget af en pårørende og/eller personale fra dit botilbud/dagtilbud, som har godt kendskab til dig. Det kan nogle gange være nødvendigt at have flere samtaler, for at kunne danne et tilstrækkeligt overblik over dine problemstillinger. Det fx være at få overblik over:

- søvn
- appetit
- humør
- hverdag og eventuelle forandringer i denne
- andre symptomer på psykisk lidelse, som for eksempel hallucinationer eller tvangshandlinger
- selvskadende eller udadreagerende adfærd
- andre fysiske sygdomme.

Selve forløbet

Du bliver tildelt en sygeplejerske som den kontaktperson, der vil være din faste kontakt gennem forløbet. Derudover vil du også få tildelt en behandlingsansvarlig læge, som vil være din kontakt, når der sker større ændringer i din behandling.

Samtalerne i din behandling kan ske både per telefon, videomøde, ved konsultation i Enheden for oligofreni eller ved hjemmebesøg. Det aftales løbende med dig og dine kontaktpersoner, hvilken type af opfølgning der vurderes mest hensigtsmæssig.

Af ressourcemæssige hensyn vil en stor del af opfølgningen ske per telefon eller videomøde.

I forløbet vil du også blive undersøgt fysisk med blodprøver og hjertekardiogram (EKG) for at udelukke, om du har nogle fysiske sygdomme, der skal behandles og for at følge op på din medicinske behandling.

Medicin og pædagogiske tiltag

Forskellige pædagogiske tiltag, fokus på dine rammer i hverdagen og medicinsk behandling kan ofte forbedre din tilstand.

At være oligofreni patient med en psykisk sygdom er ofte en kompliceret tilstand, som kan påvirkes af mange ting. Derfor er behandlingen lagt an på, at kun ændres én ting ad gangen, for at bedre at kunne afgøre, hvad der hjælper dig bedst.

Til behandling af den psykiske sygdom anvendes oftest antipsykotisk medicin, som ofte har en god effekt på uhensigtsmæssig adfærd. Der anvendes de samme lægemidler, som også anvendes til personer uden udviklingshæmning, dog kan doser være forskellige. Men andre typer medicin fx antidepressiv medicin kan også være en mulighed.

Generelt tager det nogle uger, inden man kan se virkningen af ændringer i medicin eller om pædagogiske tiltag har haft effekt.

Netværksmøder

I forbindelse med samtaler vil Enheden for oligofreni bidrage med råd og vejledning direkte til patient, pårørende og botilbud. Nogle gange vil vi også afholde netværksmøde med kommune for at beskrive behovet for støtte i hverdagen og aftale, hvordan de enkelte tilbud koordineres. Det er i sidste ende kommunen, der afgør, hvilke pædagogiske rammer, der tilbydes.

Afslutning på forløbet

Varigheden af behandlingen kan variere meget og er individuelt for den enkelte patient. I nogle tilfælde er en enkelt samtale i Enheden for oligofreni tilstrækkelig, hvor vi kan komme med vores anbefalinger til den praktiserende læge eller til det lokale psykiatriske center. I de fleste tilfælde er der tale om et forløb over længere tid.

I god tid før afslutningen på forløbet, aftales det hvilken opfølgning, der er nødvendig. Nogle har efter endt specialiseret behandling behov for at blive fulgt på det lokale psykiatriske center, mens andre kan afsluttes, så det videre behandlingsansvar overføres til din praktiserende læge.

Pårørende

Dine pårørende er en vigtig del af forløbet, og gennem hele forløbet er der samarbejde med dine pårørende og kontaktpersoner.

Mange oplever opgaven som pårørende til en psykisk syg som både svær og krævende. I Psykiatriguiden findes et særligt menupunkt for dig som pårørende med hjælp og vejledning til det at være pårørende, inspiration til at også at huske at passe på dig selv, og hvilke tilbud og muligheder, der er at benytte sig af som pårørende.

[Læs om hjælp til at være pårørende på www.psykiatri-regionh.dk/paernde](http://www.psykiatri-regionh.dk/paernde)

Samarbejdspartnere

Mange patienter med oligofreni og psykisk sygdom kan derudover også have en række fysiske (også kaldet somatiske sygdomme). Især epilepsi er hyppig. Her kan det være vanskeligt at afklare, om de psykiske symptomer skyldes skyldes en psykisk lidelse, epilepsi eller bivirkninger til den medicinske behandling for epilepsi.

Derfor har Enhed for oligofreni et tæt samarbejde med neurologisk afdeling (sygdomme i hjerne og nerver), så vi sammen kan gøre din medicinske behandling bedst mulig.

Da udviklingshæmning ofte er arvelig, har enheden også et samarbejde med klinisk genetisk afdeling.

Følg med i din journal

I din patientjournal beskriver personalet løbende din sygdom, behandling og virkningen af behandlingen. Du har mulighed for at få en kopi af journalen udleveret efter aftale med lægen. Det kaldes også at få aktindsigt.

Du kan også se udvalgte journalnotater, prøvesvar med mere på 'Min Sundhedsplatform', som er regionens platform for udveksling af information til patienter. Du kan både tilgå 'Min Sundhedsplatform' som hjemmeside eller via APP. Det kræver at du logger ind med Nem ID. Journalnotater er tilgængelige, så snart de er journalført og godkendt. Som hovedregel er prøvesvar tilgængelige 0-3 dage efter prøvetagningstidspunktet, men analysevarigheden kan variere.

[Læs mere om 'Min Sundhedsplatform' på www.psykiatri-regionh.dk/Min-SP](http://www.psykiatri-regionh.dk/Min-SP)

Mere viden og rådgivning

Her kan du se, hvor du kan få mere viden, når du har en psykisk sygdom eller er pårørende.

Psykiatriguiden - overblik til patienter og pårørende

I Psykiatriguiden har vi samlet al viden om psykiske sygdomme, behandlingsformer og forløb. Du kan også læse om at være pårørende.

[Find Psykiatriguiden på www.psykiatri-regionh.dk/psykiatriguiden](http://www.psykiatri-regionh.dk/psykiatriguiden)

Hverdagen med psykisk sygdom

[Få konkrete værktøjer til din hverdag med psykisk sygdom på www.psykiatri-regionh.dk/hverdagen](http://www.psykiatri-regionh.dk/hverdagen)

Rådgivning i PsykInfo

Hos PsykInfo tilbyder sygeplejersker med erfaring i psykiatrisk behandling telefonisk eller personlig rådgivning til både patienter og pårørende. [Du kan læse mere om rådgivning i PsykInfo på www.psykiatri-regionh.dk/Psykinfo](http://www.psykiatri-regionh.dk/Psykinfo) eller ringe på telefon 38 64 13 00.